

Óbudai Egyetem Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar		Műszertechnikai és Automatizálási Intézet, Automatika Intézet		
Tantárgy neve és kódja: Méréstechnika II. KMENT6BLE		Kreditérték: 4		
<i>Nappali tagozat 2020 /2021. tanév őszi félév</i>				
Szakok melyeken a tárgyat oktatják: villamosmérnök szak				
Tantárgyfelelős oktató:	Dr. Bretz Károly PhD	Oktatók:	MAI oktatói, AI oktatói	
Előtanulmányi feltételek: (kóddal)	KMXMT5BLE aláírás megszerzése			
Félévi óraszámok:	Előadás: 0	Gyakorlat: 0	Labor: 10	Konzultáció: 12
Számonkérés módja (s,v,f):	évközi jegy			
A tananyag				
Oktatási cél: Az alapvető villamos mennyiségek méréséhez szükséges mérési elvek elsajátítása. A legfontosabb villamos mérőműszerek felépítésének, kezelésének megismerése, műszaki adataik értelmezése. Az optimális mérési módszerek és eszközök kiválasztásához szükséges ismeretek megszerzése. A nem villamos mennyiségek méréstechnikájának megismerése. Mérésautomatizálás. Mérési módszerek elsajátítása. Alapvető villamos méréstechnikai jártasság megszerzése, a műszerkezelés begyakorlása. Mérési eredmények értékelése, hibaszámítás, mérések dokumentálása.				
Tematika:				
Elméleti témakörök			Alk	Óra
<i>Digitális oszcilloszkópok</i> Mintavételezési elvek. Real-time és ekvivalens mintavételezési elv felhasználása mintavételező oszcilloszkópoknál. Működési elv, alkalmazás, jellemzőik. Digitális tároló oszcilloszkóp működési elve, jellemzői, alkalmazása. Mintavételező oszcilloszkópok. Működési elv, alkalmazás, jellemzők. <i>Mérőváltók.</i> Áram-, feszültségváltók, hall elem alkalmazása árammérőkben. <i>Ellenállásmérés.</i> Egyenáramú hidak alkalmazása ellenállásmérésre. Jellemzőik. Digitális ellenállásmérés. Négyvezetékes módszer.			1.	3
<i>Impedanciamérés.</i> Impedanciamérés lehetséges módszerei. Hídkapcsolások alkalmazása impedancia mérésre. Aktív impedanciamérés. Impedanciamérés digitális úton. <i>Teljesítménymérés.</i> Egyenáramú teljesítmény mérése áram és feszültségméréssel. Elektrodinamikus teljesítménymérő kapcsolások. Elektronikus teljesítménymérés. Fogyasztásmérők. <i>Egyenfeszültségű tápegységek.</i> Analog tápegységek. Működés, jellemzők. Kapcsolóüzemű tápegységek.			2.	3
<i>Nemvillamos mennyiségek villamos mérésének alkalmazási területei.</i> <i>Mérőátalakítók.</i> Mérőátalakítók feladata, a velük szemben támasztott követelmények, jellemzőik. Erő, nyomaték és elmozdulás átalakítók működése és jellemzői.			3.	3
<i>Hőmérséklet és fordulatszám átalakítók működése és jellemzői.</i> Mérésautomatizálás.			4.	3

Félévközi követelmények

- Óralátogatások:**
  - A laboratóriumi gyakorlatok látogatása kötelező.
  - Amennyiben a hallgató túllépi a TVSZ-ben megadott hiányzások mértékét, letiltásra kerül.
- A tárgy laboratóriumi részének értékelése:**
  - A laboratóriumi átlag kiszámítása: az ellenőrző zárthelyik jegyeinek átlaga (beleértve az először sikertelen ZH jegyeket is) és az önálló mérés érdemjegyének összege osztva kettővel, két tizedesre kerekítve.
  - Amennyiben az önálló mérés sikertelen, úgy a laboratóriumi átlag kiszámítása: az ellenőrző zárthelyik jegyeinek átlaga (beleértve az először sikertelen zárthelyi jegyeket is), az önálló mérés érdemjegyének és a sikeresen pótolt önálló mérés érdemjegyének összege, osztva hárommal, két tizedesre kerekítve.
  - EI nem végzett mérés esetén a hallgató letiltásra kerül.
  - A specifikus követelményeket a telephelyre vonatkozó melléklet tartalmazza.
- A tárgy elméleti anyagának számonkérése:**
  - Az előadás rész teljesítéséhez a félév végén írt zárthelyin és a házi feladatokból megszerezhető pontszámok összegének minimum 40%-át el kell érni,
  - A félév végén, amennyiben valaki nem teljesítette a fenti feltételt, annak lehetőség van az elméleti zárthelyi egyszeri pótlására.
  - A specifikus követelményeket a telephelyre vonatkozó melléklet tartalmazza.
- Évközi jegy:**
  - Az évközi jegy megszerzéséhez az 2. pontban (laboratórium) és a 3. pontban (elmélet) leírt követelmények teljesítése szükséges.
  - A félév eredménye az elméleti rész osztályzata és a laboratóriumi átlag átlagaként számolandó az általános kerekítési szabályok szerint, azaz 0,5-től felfelé kerekítünk.
- Az évközi jegy pótlása:**
  - Amennyiben a hallgatónak évközi jegyet kell pótolnia, az évközi jegy pótlására a Neptun rendszerben kiírt alkalomra kell jelentkeznie.
  - Az évközi jegyet a vizsgaidőszak első 10 munkanapja során egy alkalommal lehet pótolni.
  - A specifikus követelményeket a telephelyre vonatkozó melléklet tartalmazza.

A vizsgák és a zárthelyik anyaga szerzői jogvédelem alatt állnak, nem másolhatók, nem fényképezhetők le és nem terjeszthetők.

A jelen követelményrendszerben nem rendezett kérdésekre a TVSZ előírásai vonatkoznak.

A követelményrendszer mellékleteket tartalmaz:

1 sz. melléklet: A józsefvárosi telephelyre vonatkozó telephely specifikus követelményei

2. sz. melléklet: Az óbudai telephelyre vonatkozó telephely specifikus követelményei

Irodalom:

Kötelező:

Dr. Horváth Elek:

Méréstechnika jegyzet (1161)

Major László, Markella Zsolt

E-learning tananyag az egyetemi moodle rendszerben

Segédletek:

Laboratóriumi gyakorlatok útmutatók

Ajánlott:

Kiss Ernő:

Elektronikus műszerek

Schnell:

Jelek és rendszerek mérés technikája

Helfrick-Cooper:

Modern Electronic Instrumentation and Measurement

Techniques Chin:

Elektronik Instruments and Measurements

A tárgy minőségbiztosítási módszerei:

A Méréstechnika a villamosmérnök szakon közös, szakmai törzstárgy. A telephelyek tantárgyfelelősei és oktatói évenként közösen értékelik a számonkérések eredményei és a hallgatói visszajelzések alapján az oktatás hatékonyságát, megbeszélik a tárgyon belüli súlyozási arányokat, új tématerületek oktatásba kerülésének lehetőségeit, a fejlesztési irányokat, valamint a követelményrendszert. Különös gondot fordítunk az előadások és laboratóriumi gyakorlatok egymásra-épülésére. Biztosítjuk az önálló munka feltételeit. Folyamatosan ellenőrizzük a hallgatók felkészültségét. Az oktatás hatékonysága érdekében hetente "szabad labor"-időt biztosítunk, ahol konzultációs jelleggel segítjük a hallgatók felkészülését a mérési feladatok sikeres elvégzésére.

2. sz. melléklet

Az óbudai telephelyre vonatkozó telephely specifikus követelmények Méréstechnika II. tárgyból

1. A tárgy elméleti anyagának számonkérése

Az elméleti anyag megtanulását, a tanultak ellenőrzését házi feladatok segítik. A kiadott 2 házi feladat önálló megoldását a 2. és a 3. konferenciát megelőző hét utolsó előtti munkanapjáig kell eljuttatni a Karon az Intézethez, a megjelölt oktatóhoz. A házi feladatok megoldásait értékeljük és pontozzuk. Házi feladatonként elérhető maximális értékelő pontszám 10 pont. Azon feladatmegoldásokat, melyek nem önálló munka (pl.: másolás) jegyeit viselik magukon, nem értékeljük, azt be nem adott feladatnak tekintjük. A késedelmesen beérkező házi feladatokat nem értékeljük.

A tárgy előadásán 1 db zárthelyit íratunk.

A félévközi jegy a házi feladatok eredménye és egy, a félév végén megírt zárthelyi dolgozat alapján kerül megállapításra. A dolgozat helyes megoldásáért 40 értékelő pont jár. A két pontszám összegeződése alapján a félévközi jegy:

Amennyiben a megszerzett pontszám az elérhető maximális pontszám:

- > ...39 %-a	elégtelen (1)
- >40 % ...59 %-a	elégséges (2)
- >60 % ...71 %-a	közepes (3)
- >72 % ...82 %-a,	jó (4)
- >83 % ..100 % közötti sávba esik, akkor	jeles (5)

az elméleti rész eredménye.

2. A tárgy laboratóriumi gyakorlatai és azok értékelése

A mérési gyakorlatokon tematikus méréseket és egy önálló mérést kell elvégezni.

Az egyes mérések – tanulókör, kurzus, mérőcsoport és oktatási hét szerinti - beosztását külön hirdetményben közöljük.

2.1 A hiányzásokkal kapcsolatos tudnivalók

2.1.1 A laboratóriumban a félév során legfeljebb három pótmérési lehetőséget tudunk biztosítani egy hallgatónak. Háromnál több mulasztás esetén a hallgató nem teljesítette a tantárgy félévi követelményeit.

2.1.2 A távollétet a következő mérésen kell igazolni.

2.1.3 Igazolatlan távollét pótlására különjárási díj előzetes befizetése esetén adunk lehetőséget. Az 5 percet meghaladó késést igazolt távollétnek tekintjük.

2.2 A tematikus mérési gyakorlatok rendje

A mérési gyakorlat elvégzésére rendelkezésre álló időben a mérést folyamatosan végezzük. Az órák között szünetet nem tartunk. A rendelkezésre álló időben az útmutatóban megadott méréseket el kell végezni! A mérési gyakorlatok során a saját jegyzet, az előkészített jegyzőkönyv és az aktuális nyomtatott mérési útmutató használható, egyéb segédeszköz (pl.: internet, telefon, stb.) nem használható.

Azoknak a hallgatóknak, akik nem készültek fel a mérésre, azaz a mérés előtti ellenőrzés során elégtelent kaptak, ott kell maradniuk a mérésen és el kell végezniük a mérést. Dolgozatukra elégtelent kapnak, a mérés során végzett tevékenységükre és a csoport közös jegyzőkönyvére megkapják az értékelést. Nekik különjárási díj befizetése után pótlásként csak a "beugró ZH"-t kell megírniuk a pótmérés során. Akik a mérésen nem vettek részt vagy az oktató által kijelölt, minimális mérési anyagot a megadott idő alatt nem tudják elvégezni, pótmérésen kell részt venniük. Nekik a pótmérésen a mérést teljes egészében el kell végezni. Mindkét esetben – azaz a dolgozat vagy a teljes mérés pótlásakor – a mulasztást követő egy hónapon belül el kell végezni a pótlást. A pótmérésen az vehet részt, aki az e-learning rendszerben jelentkezett az adott időpontra és befizette a pótlási díjat. A díj befizetése a NEPTUN-ban megjelenik, s ezt a mérés kezdetekor a mérésvezető ellenőrzi.

2.3 A félévközi számonkérés rendje

2.3.1

A hallgatók mérésre való felkészültségét a mérés megkezdése előtt ellenőrizzük. A hallgatók minden alkalommal beszámolnak a kijelölt anyagrészből, az írásbeli vagy szóbeli feleletre osztályzatot kapnak.

Elégtelen osztályzat esetén különjárási díj befizetése és pótmérésen a dolgozat megismétlése terheli a hallgatót. Ebben az esetben a hallgató a mérést az órán csoportjával elvégezheti, és ekkor csak a dolgozat pótlását kell megtennie a pótmérésen. Nem igazolt hiányzás pótlása csak különjárási díj befizetése után végezhető el. A díj befizetése a NEPTUN-ban megjelenik, s ezt a mérés kezdetekor a mérésvezető ellenőrzi.

Annak, aki hiányzás vagy a mérésen való elégtelen tevékenység (pl.: a minimális mérési anyagot a megadott idő alatt nem tudja elvégezni) miatt vesz részt pótmérésen, annak a teljes mérést el kell végeznie. A pótmérést a mulasztást követő egy hónapon belül el kell végezni.

2.3.2 A mérésekről egy mérőcsoport közös jegyzőkönyvet készít a megadott minta szerint. Bár a jegyzőkönyvek külalakját külön nem értékeljük, annak készítése során törekedjen a műszaki emberhez méltó, gondos, rendezett, áttekinthető munkára. A nehezen olvasható, rendetlen, rendezetlen jegyzőkönyveket nem értékeljük, azt be nem adottnak tekintjük. A jegyzőkönyvben az ábrákat a műszaki rajz szabályainak megfelelően, körzővel és vonalzóval, ill. számítógéppel kell elkészíteni. A jegyzőkönyvben szabadkézi rajzot, másolást, szkennelést nem fogadunk el, ez vonatkozik a mérési útmutatóból történő ábrákra illetve az útmutató szövegeinek másolására is.

A jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell mindazokat az adatokat, amelyek alapján a mérés megismételhető. Tartalmaznia kell a mérés célját, a kapcsolás blokkvázlatát, a mért és számított értékeket és a kiértékelést.

Az összetartozó mérési adatokat és számított eredményeket táblázatosan kell megadni úgy, hogy ennek alapján bármelyik mérési eredmény hibája meghatározható legyen.

Számítás esetén meg kell adni a felhasznált összefüggéseket és egy példán kell bemutatni a számítás menetét. A mérés kiértékelésének a mérési utasítás végén megadott pontok szerint kell történnie. A diagramokat milliméterpapíron, a mérési pontok feltüntetésével kell elkészíteni! A jegyzőkönyvet a mérési gyakorlat megkezdése előtt (otthon) elő kell készíteni, majd a mérési gyakorlat során kell befejezni. Az a mérőcsoport, amelyik nem készítette elő jegyzőkönyvét, a mérésen nem vehet részt, tagjainak ez igazolt távollétet jelent. A jegyzőkönyvekhez – az első félévben – kiértékelést segítő táblázatokat mutatunk példaként, melyeket fel lehet használni. Fontos azonban, hogy a jegyzőkönyv előkészítésénél önálló munkát várunk el. Ha az előkészített jegyzőkönyvek azonosak, másolás, szkennelés vagy egyéb sokszorosítás jegyeit viselik magukon, akkor azokat nem fogadjuk el.

Az első mérésre – mivel a mérőcsoportok kialakítása még nem ismert – célszerű, ha mindenki készít elő jegyzőkönyvet.

A mérésen végzett munka és a jegyzőkönyvek minősítése: a mérésen végzett munkát és a jegyzőkönyveket a mérés végén értékeljük. Az elégtelen jegyzőkönyvet újra kell készíteni és különjárás díjat kell befizetni. A díj befizetése a NEPTUN-ban megjelenik, s ezt a pótmérés kezdetekor a mérésvezető ellenőrzi.

A jegyzőkönyvekért a csoport minden tagja egyénileg felelős!

A dolgozatok írásához, a mérések számítógépes értékelése során a nyomtatásokhoz, a jegyzőkönyv befejezéséhez és tárolásához minden tanuló körnek az első mérésre hoznia kell:

500 db (1 csomag) A4-es, legalább 80 g-os fehér papírlapot,

80 db A4-es milliméterpapírt,

8 db A4-es hajtogató (pólyás) feliratozás nélküli dossziét.

A pótméréseken minden hallgatónak külön kell jegyzőkönyvet készítenie!

2.3.3 Önálló mérésen csak az a hallgató vehet részt, aki előzőleg valamennyi tematikus mérését eredményesen elvégezte és a tematikus mérések átlaga elérte a 2,00-t!

Az önálló mérést a hallgatók egyénileg végzik, melynek során számot adnak műszerismeretükről és elvégzik a tematikus mérések egy részfeladatát. A feladatot a hallgatók tételhúzás útján kapják. Az önálló mérésen rövid jegyzőkönyvet is kell készíteni, ami tartalmazza a mérési kapcsolás blokkvázlatát, a mérési eredményeket, ezek hibáját és értékelését.

A rendelkezésre álló idő: 50 perc.

Az önálló mérést egy jeggyel osztályozzuk. Elégtelent adunk, ha a hallgatónak alapvetően hiányos a műszerismerete vagy a rendelkezésre álló időben nem tudja elvégezni a mérést.

Elégtelen önálló mérést meg kell ismételni. Az önálló mérés (távollét vagy elégtelen miatti) pótlására a korábban a pótmérésre megismert szabályok érvényesek.

Önálló mérés ismétlésére csak akkor van lehetőség, ha a hallgató a félév során megengedett három mulasztását nem merítette ki. Ebben az esetben az önálló mérés egyszer pótolható.

Elégtelen a tárgy laboratóriumi részének eredménye, ha az önálló mérés pótlása is elégtelen.

2.4 A laboratóriumi munka értékelése

A tárgy laboratóriumi részének eredményét a mérések során szerzett jegyek átlagából (az elégtelent is beszámítva) és az önálló mérés eredményéből alakítjuk ki úgy, hogy a hogy az átlagérték és az önálló mérés eredményének a számtani közepét vesszük, két tizedes jegyre kerekítve. Amennyiben az önálló mérés sikertelen, úgy a laboratóriumi átlag kiszámítása: mérések során szerzett jegyek (az elégtelent is beszámítva), az önálló mérés elégtelen érdemjegyének és a sikeresen pótoló önálló mérés érdemjegyének összege, osztva hárommal, két tizedesre kerekítve.

A TANTÁRGY RÉSZLETES TANULÁSI PROGRAMJA

ELMÉLET

Méréstechnika II.

1. KONZUL- TÁCIÓRA	Digitális oszcilloszkópok felépítése és működése. Mérőváltók. Ellenállásmérés.
2. KONZUL- TÁCIÓRA	Impedancia mérés. Teljesítménymérő kapcsolások és módszerek, fogyasztásmérő, Egyenfeszültségű tápegységek felépítése, jellemzőik. 4. házi feladat beadása
3. KONZUL- TÁCIÓRA	Nemvillamos mennyiségek mérése. Ellenállásos átalakítók. Induktív átalakítók. Kapacitív átalakítók. Erő mérésére alkalmas átalakítók. 5. házi feladat beadása
4. KONZUL- TÁCIÓRA	. Helyzetérzékelés. Fordulatszám-mérés. Hőmérséklet mérés. . Mérésautomatizálás.

GYAKORLAT

Mérőcsoport	1. konferencia	2. konferencia	3. konferencia	4. konferencia
1,4 csoport	1.4	1.5	1.8	ÖNÁLLÓ MÉRÉS
2,5 csoport	1.8	1.4	1.5	
3,6 csoport	1.5	1.8	1.4	
7,10 csoport	1.4	1.5	1.8	
8,11 csoport	1.8	1.4	1.5	
9,12 csoport	1.5	1.8	1.4	

- 1.4 Egyenfeszültség és egyenáram mérése elektromechanikus műszerekkel
 1.5 Váltakozó feszültségű és áramú mérések elektromechanikus műszerekkel
 1.8 Háromfázisú teljesítmény mérése